

Etnisyys

**Oikeusministeriö:
Pyöreän pöydän
keskustelu**

**Etnisiä vähemmistöjä
koskeva tiedonkeruu
Suomessa – tuloksia ja
suosituksia**

Tietoa syrjinnästä -hanke on saanut rahoitusta Euroopan Unionin Perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuus -ohjelmasta (2014-2020).

Tieto on tehokas väline rasismiin ja syrjinnän torjunnassa. Tiedonkeruun tarkoitus on kartoittaa ilmiön laajuutta sekä tehdä rasismista ja syrjinnästä näkyvää. Jotta asianmukaisia käytäntöjä ja poliittisia toimia rasismiin ja syrjinnän torjumiseksi voidaan kehittää, tarvitaan luotettavaa tietoa.

Tämä infolehtinen perustuu marraskuussa 2021 järjestettyyn pyöreän pöydän keskusteluun, jossa käsiteltiin etnisten vähemmistöjen* parissa tehtävää tiedonkeruuta, siinä tunnistettuja tietotarpeita, menetelmällisiä haasteita ja kehittämisen kohteita.

Mistä etnisyyteen liittyvistä seikoista ei ole riittävästi tietoa? Entä minkälaisia representaatioita yhteiskunnassa ylläpidetään etnisyyteen liittyen? Miten etnisyyttä tulisi kyselyissä käsitellä, jotta tieto olisi luotettavaa, laadukasta ja samalla myös eettistä? Muun muassa näihin kysymyksiin haettiin keskustelussa vastauksia.

** Saamelaisia ja romaneita koskevan tiedonkeruun kehittämisestä pidetään omat tilaisuudet, ja niiden tulokset julkaistaan, vuonna 2022.*

Tietoa tarvitaan:

- Määrällistä tietoa rasismien ja syrjinnän yleisyydestä
- Itseidentifikaatioon käytettävistä kategorioista ja saadun tiedon hyödyntämisestä tutkimuksissa
- Etnisyyteen ja rotuun liittyvästä määrällisestä tiedosta eri tietolähteistä
- Rodullistamisen kokemuksista ja vaikutuksista
- Mahdollisuudesta merkitä rekisteritietoihin etninen tausta tai useampi kuin yksi kieli
- Eri sukupolvien välisistä eroista syrjintään ja etnisyyteen liittyvistä kokemuksista ja näkemyksistä
- Palveluissa ja yhteiskunnallisissa rakenteissa ilmenevästä rasismista
- Moniperusteisesta ja intersektionaalisesta syrjinnästä
- Ihonväriin perustuvasta syrjinnästä
- Rasismien vaikutuksista sen kohteeksi joutuvien mielenterveyteen ja hyvinvointiin
- Rasismien seurauksista työllistymiseen ja rasismista työelämässä
- Turvallisuusviranomaisten toiminnassa tapahtuvasta eriarvoistavasta tai syrjivästä kohtelusta
- Rasismista yleisissä tiloissa kuten julkisilla paikoilla ja sosiaalisessa mediassa
- Tekoälyyn pohjautuvista syrjivistä algoritmeista, kriteereistä ja kategorisoinneista
- Representaatioista opetusmateriaaleissa, taiteessa ja muissa kulttuurisissa tuotteissa

Y
V
E
R
T
A
I
S
U
S

H
D
E
N
S
U
S

Miten mahdollisista tutkimuksellisista katvealueista saataisiin paremmin tietoa?

Kehittämistarpeet – mitä ja miten?

- Eri toimijoita laajasti osallistamalla tiedonkeruuseen ja panostamalla osallistavaan tiedonkeruuseen ns. vaikeasti tavoiteltavien ryhmien kohdalla
- Luottamuksen, turvallisuudentunteen ja yhteistyön rakentaminen eri etnisten vähemmistöjen kanssa
- Kohderyhmien osallistaminen tutkimusten suunnitteluun ja panostamalla tutkimuksissa mahdollisimman laajaan otokseen
- Kohderyhmän ymmärrystä lisäämällä mm. siitä, miksi tietoa kerätään, mihin sitä käytetään ja miten tietoturvakysymykset on huomioitu (anonymiteetti ym.)
- Suojaavien rakenteiden kehittäminen henkilöille, jotka osallistuvat tiedonkeruuseen
- Tutkimuksen läpinäkyvyyden lisääminen: omistajuus, menetelmät, levikki
- Tiedostamalla keitä tutkitaan ja ketkä osallistuvat keskusteluihin – ja ketkä jäävät tiedonkeruun ja päätöksenteon ulkopuolelle
- Itseidentifikaatiokategorioiden kehittäminen
- Monivalinnan mahdollisuus kyselyissä (etninen tausta, kieli, uskonto)
- Rodullistettujen ihmisten keskinäistä järjestäytymistä tukemalla ja tunnistamalla
- Rodullistettujen vähemmistöjen tuottama tieto
- Tiedon kerääminen valtakunnallisesti kattavaksi
- Systemaattisen ja laadukkaan tiedonkeruun resursointi (ml. väestötason- ja kohdennetut tutkimukset)
- Monimuotoisuuden lisääminen instituutioissa, jotka johtavat tutkimusta ja päätöksentekoa
- Lisäämällä yhteistyötä tiedontuottajien, tiedon käyttäjien ja päätöksentekijöiden kesken
- Tiedon kerääminen poikki- ja monitieteellisen sekä osallistavan tutkimuksen avulla

Lisäksi tulisi lisätä:

- opintoja moninaisuudesta ja kulttuurillisesta kompetenssista
- antirasistista koulutusta oppilaitoksissa ja työyhteisöissä
- oppilaitoksien, harrastusseurojen ja työnantajien valmiutta rasismivastaiseen työhön
- yhteiskunnallista tietoisuutta antirasismista